

23 MRT 2017

Luttenbergstraat 2
Postbus 10078
8000 GB Zwolle
Telefoon 038 499 88 99
Fax 038 425 48 88
overijssel.nl
postbus@overijssel.nl

Toezichthoudend Orgaan Openbaar Primair Onderwijs
Postbus 23
8130 AA WIJHE

Inlichtingen bij
Mw. M.W.J. van den
Broek
telefoon 038 499 94 22
MWJ.vd.Broek@overijss
el.nl

KvK 51048329
IBAN
NL45RABO0397341121

Onderwerp: Informatie voor uw begroting 2018 en meerjarenraming
2019 - 2021

Geacht bestuur,

Datum
14.03.2017
Kenmerk
2017/0058741
Pagina
1
Uw brief
Uw kenmerk

Hierbij ontvangt u van ons de jaarlijkse begrotingsbrief. Hiermee informeren wij u over het proces Financieel Toezicht, de begrotingsrichtlijnen en de toetsingsaspecten die wij hanteren voor de beoordeling van uw begroting 2018 en meerjarenraming 2019 – 2021. Deze vindt u terug in de bijlage. De richtlijnen en toetsingsaspecten worden landelijk vastgesteld door de gezamenlijke toezichthouders (rijk en provincies).

Wilt u deze stukken digitaal willen lezen? Dan kunt u deze eveneens terugvinden op de site van het financieel toezicht, zie www.overijssel.nl/begrotingscirculaire.

Bel gerust als u nog vragen heeft: wij helpen u graag. U kunt ons op werkdagen bereiken op 038 – 499 94 22 of een e-mail sturen naar mwj.vd.broek@overijssel.nl.

Wij hebben daarnaast een digitale flyer gemaakt die we bij u onder de aandacht willen brengen. In de flyer leggen we de beginselen van het financieel toezicht op gemeenten uit. Deze flyer is te vinden op www.overijssel.nl/financieeltoezicht.

Wij hebben een afschrift van deze brief gestuurd aan de raden van de aan uw gemeenschappelijke regeling deelnemende gemeenten danwel waterschappen.

Gedeputeerde staten van Overijssel,

voorzitter,

secretaris,

Wilt u in uw correspondentie met de provincie Overijssel:

- één onderwerp per brief hanteren;
- het in deze brief opgenomen kenmerk vermelden.

Bijlagen

1

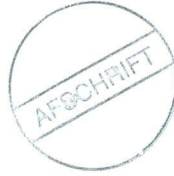
Datum verzending

21 MAART 2017

provincie Overijssel

Luttenbergstraat 2
Postbus 10078
8000 GB Zwolle
Telefoon 038 499 88 99
Fax 038 425 48 88
overijssel.nl
postbus@overijssel.nl

Uitvoeringsdienst IJsselland
Postbus 10007
8000 GA ZWOLLE

Inlichtingen bij

Mw. M.W.J. van den
Broek
telefoon 038 499 94 22
MWJ.vd.Broek@overijss
el.nl

KvK 51048329
IBAN
NL45RABO0397341121

Onderwerp: Informatie voor uw begroting 2018 en meerjarenraming
2019 - 2021

Geacht bestuur,

Datum
14.03.2017
Kenmerk
2017/0058741
Pagina
1
Uw brief

Uw kenmerk

Hierbij ontvangt u van ons de jaarlijkse begrotingsbrief. Hiermee informeren wij u over het proces Financieel Toezicht, de begrotingsrichtlijnen en de toetsingsaspecten die wij hanteren voor de beoordeling van uw begroting 2018 en meerjarenraming 2019 – 2021. Deze vindt u terug in de bijlage. De richtlijnen en toetsingsaspecten worden landelijk vastgesteld door de gezamenlijke toezichthouders (rijk en provincies).

Wilt u deze stukken digitaal willen lezen? Dan kunt u deze eveneens terugvinden op de site van het financieel toezicht, zie www.overijssel.nl/begrotingscirculaire.

Bel gerust als u nog vragen heeft: wij helpen u graag. U kunt ons op werkdagen bereiken op 038 – 499 94 22 of een e-mail sturen naar mwj.vd.broek@overijssel.nl.

Wij hebben daarnaast een digitale flyer gemaakt die we bij u onder de aandacht willen brengen. In de flyer leggen we de beginselen van het financieel toezicht op gemeenten uit. Deze flyer is te vinden op www.overijssel.nl/financieeltoezicht.

Wij hebben een afschrift van deze brief gestuurd aan de raden van de aan uw gemeenschappelijke regeling deelnemende gemeenten danwel waterschappen.

Gedeputeerde staten van Overijssel,

voorzitter,

secretaris,

Wilt u in uw correspondentie met de provincie Overijssel:

- één onderwerp per brief hanteren;
- het in deze brief opgenomen kenmerk vermelden.

Bijlagen

1

Datum verzending

21 MAART 2017

Luttenbergstraat 2
Postbus 10078
8000 GB Zwolle
Telefoon 038 499 88 99
Fax 038 425 48 88
overijssel.nl
postbus@overijssel.nl

Veiligheidsregio IJsselland
Postbus 1453
8001 BL ZWOLLE

Inlichtingen bij
Mw. M.W.J. van den
Broek
telefoon 038 499 94 22
MWJ.vd.Broek@overijss
el.nl

KvK 51048329
IBAN
NL45RABO0397341121

Onderwerp: Informatie voor uw begroting 2018 en meerjarenraming
2019 - 2021

Geacht bestuur,

Datum
14.03.2017
Kenmerk
2017/0058741
Pagina
1
Uw brief

Uw kenmerk

Hierbij ontvangt u van ons de jaarlijkse begrotingsbrief. Hiermee informeren wij u over het proces Financieel Toezicht, de begrotingsrichtlijnen en de toetsingsaspecten die wij hanteren voor de beoordeling van uw begroting 2018 en meerjarenraming 2019 – 2021. Deze vindt u terug in de bijlage. De richtlijnen en toetsingsaspecten worden landelijk vastgesteld door de gezamenlijke toezichthouders (rijk en provincies).

Wilt u deze stukken digitaal willen lezen? Dan kunt u deze eveneens terugvinden op de site van het financieel toezicht, zie www.overijssel.nl/begrotingscirculaire.

Bel gerust als u nog vragen heeft: wij helpen u graag. U kunt ons op werkdagen bereiken op 038 – 499 94 22 of een e-mail sturen naar mwj.vd.broek@overijssel.nl.

Wij hebben daarnaast een digitale flyer gemaakt die we bij u onder de aandacht willen brengen. In de flyer leggen we de beginselen van het financieel toezicht op gemeenten uit. Deze flyer is te vinden op www.overijssel.nl/financieeltoezicht.

Wij hebben een afschrift van deze brief gestuurd aan de raden van de aan uw gemeenschappelijke regeling deelnemende gemeenten danwel waterschappen.

Gedeputeerde staten van Overijssel,

voorzitter,

secretaris,

Wilt u in uw correspondentie met de provincie Overijssel:

- één onderwerp per brief hanteren;
- het in deze brief opgenomen kenmerk vermelden.

Bijlagen

1

Datum verzending

21 MAART 2017

Luttenbergstraat 2
Postbus 10078
8000 GB Zwolle
Telefoon 038 499 88 99
Fax 038 425 48 88
overijssel.nl
postbus@overijssel.nl

Sallcon
Postbus 152
7400 AD DEVENTER

Inlichtingen bij
Mw. M.W.J. van den
Broek
telefoon 038 499 94 22
MWJ.vd.Broek@overijss
el.nl

KvK 51048329
IBAN
NL45RABO0397341121

Onderwerp: Informatie voor uw begroting 2018 en meerjarenraming
2019 - 2021

Geacht bestuur,

Hierbij ontvangt u van ons de jaarlijkse begrotingsbrief. Hiermee informeren wij u over het proces Financieel Toezicht, de begrotingsrichtlijnen en de toetsingsaspecten die wij hanteren voor de beoordeling van uw begroting 2018 en meerjarenraming 2019 – 2021. Deze vindt u terug in de bijlage. De richtlijnen en toetsingsaspecten worden landelijk vastgesteld door de gezamenlijke toezichthouders (rijk en provincies).

Wilt u deze stukken digitaal willen lezen? Dan kunt u deze eveneens terugvinden op de site van het financieel toezicht, zie www.overijssel.nl/begrotingscirculaire.

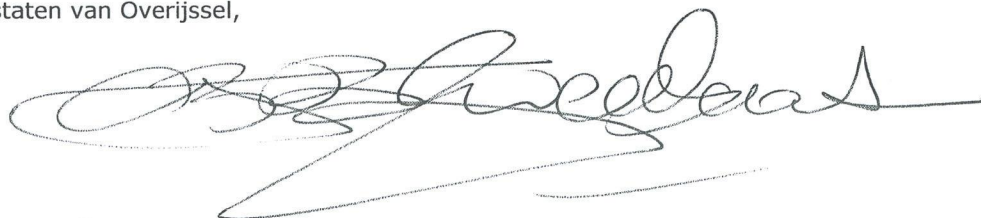
Bel gerust als u nog vragen heeft: wij helpen u graag. U kunt ons op werkdagen bereiken op 038 – 499 94 22 of een e-mail sturen naar mwj.vd.broek@overijssel.nl.

Wij hebben daarnaast een digitale flyer gemaakt die we bij u onder de aandacht willen brengen. In de flyer leggen we de beginselen van het financieel toezicht op gemeenten uit. Deze flyer is te vinden op www.overijssel.nl/financieeltoezicht.

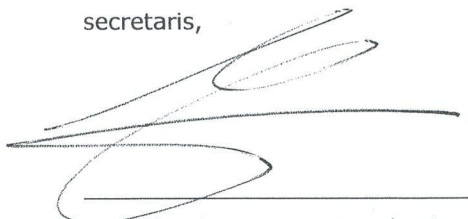
Wij hebben een afschrift van deze brief gestuurd aan de raden van de aan uw gemeenschappelijke regeling deelnemende gemeenten danwel waterschappen.

Gedeputeerde staten van Overijssel,

voorzitter,

secretaris,

Wilt u in uw correspondentie met de provincie Overijssel:

- één onderwerp per brief hanteren;
- het in deze brief opgenomen kenmerk vermelden.

Bijlagen

1

Datum verzending

21 MAART 2017

provincie Overijssel

Luttenbergstraat 2
Postbus 10078
8000 GB Zwolle
Telefoon 038 499 88 99
Fax 038 425 48 88
overijssel.nl
postbus@overijssel.nl

GGD IJsselland
Postbus 1453
8001 BL ZWOLLE

Inlichtingen bij
Mw. M.W.J. van den
Broek
telefoon 038 499 94 22
MWJ.vd.Broek@overijss
el.nl

KvK 51048329
IBAN
NL45RABO0397341121

Onderwerp: Informatie voor uw begroting 2018 en meerjarenraming
2019 - 2021

Geacht bestuur,

Datum
14.03.2017
Kenmerk
2017/0058741
Pagina
1
Uw brief

Uw kenmerk

Hierbij ontvangt u van ons de jaarlijkse begrotingsbrief. Hiermee informeren wij u over het proces Financieel Toezicht, de begrotingsrichtlijnen en de toetsingsaspecten die wij hanteren voor de beoordeling van uw begroting 2018 en meerjarenraming 2019 – 2021. Deze vindt u terug in de bijlage. De richtlijnen en toetsingsaspecten worden landelijk vastgesteld door de gezamenlijke toezichthouders (rijk en provincies).

Wilt u deze stukken digitaal willen lezen? Dan kunt u deze eveneens terugvinden op de site van het financieel toezicht, zie www.overijssel.nl/begrotingscirculaire.

Bel gerust als u nog vragen heeft: wij helpen u graag. U kunt ons op werkdagen bereiken op 038 – 499 94 22 of een e-mail sturen naar mwj.vd.broek@overijssel.nl.

Wij hebben daarnaast een digitale flyer gemaakt die we bij u onder de aandacht willen brengen. In de flyer leggen we de beginselen van het financieel toezicht op gemeenten uit. Deze flyer is te vinden op www.overijssel.nl/financieeltoezicht.

Wij hebben een afschrift van deze brief gestuurd aan de raden van de aan uw gemeenschappelijke regeling deelnemende gemeenten danwel waterschappen.

Gedeputeerde staten van Overijssel,

voorzitter,

secretaris,

Wilt u in uw correspondentie met de provincie Overijssel:

- één onderwerp per brief hanteren;
- het in deze brief opgenomen kenmerk vermelden.

Bijlagen
1
Datum verzending

21 MAART 2017

provincie **Overijssel**

Luttenbergstraat 2
Postbus 10078
8000 GB Zwolle
Telefoon 038 499 88 99
Fax 038 425 48 88
overijssel.nl
postbus@overijssel.nl

Recreatiegemeenschap Salland
Postbus 140
8100 AC RAALTE

Inlichtingen bij
Mw. M.W.J. van den
Broek
telefoon 038 499 94 22
MWJ.vd.Broek@overijss
el.nl

KvK 51048329
IBAN
NL45RABO0397341121

Onderwerp: Informatie voor uw begroting 2018 en meerjarenraming
2019 - 2021

Geacht bestuur,

Datum
14.03.2017
Kenmerk
2017/0058741

Pagina
1

Uw brief

Uw kenmerk

Hierbij ontvangt u van ons de jaarlijkse begrotingsbrief. Hiermee informeren wij u over het proces Financieel Toezicht, de begrotingsrichtlijnen en de toetsingsaspecten die wij hanteren voor de beoordeling van uw begroting 2018 en meerjarenraming 2019 – 2021. Deze vindt u terug in de bijlage. De richtlijnen en toetsingsaspecten worden landelijk vastgesteld door de gezamenlijke toezichthouders (rijk en provincies).

Wilt u deze stukken digitaal willen lezen? Dan kunt u deze eveneens terugvinden op de site van het financieel toezicht, zie www.overijssel.nl/begrotingscirculaire.

Bel gerust als u nog vragen heeft: wij helpen u graag. U kunt ons op werkdagen bereiken op 038 – 499 94 22 of een e-mail sturen naar mwj.vd.broek@overijssel.nl.

Wij hebben daarnaast een digitale flyer gemaakt die we bij u onder de aandacht willen brengen. In de flyer leggen we de beginselen van het financieel toezicht op gemeenten uit. Deze flyer is te vinden op www.overijssel.nl/financieeltoezicht.

Wij hebben een afschrift van deze brief gestuurd aan de raden van de aan uw gemeenschappelijke regeling deelnemende gemeenten danwel waterschappen.

Gedeputeerde staten van Overijssel,

voorzitter,

secretaris,

Wilt u in uw correspondentie met de provincie Overijssel:

- één onderwerp per brief hanteren;
- het in deze brief opgenomen kenmerk vermelden.

Bijlagen
1

Datum verzending

21 MAART 2017

provincie Overijssel

BEGROTINGSIRCULAIRE GEMEENSCHAPPELIJKE REGELINGEN

Inhoud

Inleiding.....	2
1. Proces Financieel toezicht in aanloop naar uw begroting 2018	3
2. Wij bepalen de vorm van toezicht	4
We houden repressief of preventief toezicht.....	4
Wanneer houden we repressief toezicht?	4
Wanneer houden we preventief toezicht?	4
3. Structureel en reëel evenwicht is belangrijk	6
Wat is structureel evenwicht?	6
Wat is reëel evenwicht?	6
4. Wij beoordelen of uw begroting structureel en reëel in evenwicht is	7
U zorgt dat het vaststellingbesluit compleet is	7
U raamt de loon- en de prijsstijgingen realistisch.....	7
Uw bezuinigingsmaatregelen en taakstellingen zijn haalbaar	7
U geeft inzicht in het onderhoud van kapitaalgoederen	8
a. Is er een actueel beheerplan?	8
b. Wat is het kwaliteitsniveau?.....	8
c. Is hiervoor voldoende budget beschikbaar?	8
d. Is er sprake van achterstallig onderhoud?.....	9
5. Ontwikkelingen in het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV)	10
U past de financiële verordening aan.....	10
U neemt investeringen met maatschappelijk nut op de balans op	11
U neemt financiële kengetallen op én licht deze toe	11
U houdt rekening met extra notities van de commissie BBV.....	11
1. Notitie Rente	11
2. Notitie Verbonden partijen	12
3. Notitie Kapitaalgoederen.....	12

Inleiding

Ieder jaar geven wij u relevante en actuele informatie over de wijze waarop wij uw (meerjaren)begroting beoordelen vanuit onze wettelijke taak, het financieel toezicht. U dient deze informatie te betrekken bij het vaststellen van uw begroting. Wanneer wij overwegen om uw gemeenschappelijke regeling onder het preventieve toezicht te plaatsen, gaan wij eerst met u in overleg. Vervolgens berichten wij u dan vóór 1 januari 2018.

Lees deze circulaire goed door

Uw (meerjaren)begroting is gebonden aan verschillende regels. Met dit document helpen wij u op weg. U leest hierin onder andere:

- Welke vormen van toezicht zijn er? Welke wet- en regelgeving hanteren wij bij het toezicht?
- Wat verstaan we onder structureel en reëel evenwicht?
- Waar kijken we naar als we beoordelen of uw begroting en meerjarenraming structureel en reëel in evenwicht is?
- Welke ontwikkelingen zien we in het Besluit Begroting en Verantwoording gemeenten (Hierna te noemen: BBV)? In het BBV staan de regels over hoe u uw begroting moet inrichten.
- Met welke andere specifieke onderwerpen houdt u rekening?

U kunt uw begroting per post of digitaal sturen

Dit geldt voor uw begrotingen, maar ook voor wijzigingen in begrotingen, jaarrekeningen en andere wettelijk verplichte documenten. Stuurt u ons informatie digitaal? Zorg er dan voor dat wij deze goed kunnen archiveren. Op die manier blijft voor de toekomst duidelijk wat de besluitvorming is geweest. Een besluit met alleen een link naar informatie op een website of app is bijvoorbeeld niet voldoende.

Laat het ons weten als u vragen heeft

Heeft u vragen over deze circulaire? Neem dan gerust contact op met de ambtelijk contactpersoon voor uw gemeenschappelijke regeling.

1. Proces Financieel toezicht in aanloop naar uw begroting 2018

In de onderstaande tabel ziet u welke stappen wij (op hoofdlijn) volgen vanaf januari tot en met december in 2017 met de bestuurlijke momenten.

Activiteit	Wanneer	Bestuurlijk moment	Wie
Informeel traject Gemeenschappelijke regelingen			
Proces en criteria schriftelijk communiceren met gemeenschappelijke regelingen (begrotingsbrief)	1 ^e helft maart	Ja	Gedeputeerde Staten
Uiterste inzendtermijn jaarrekeningen gemeenschappelijke regelingen	15 juli		Gemeenschappelijke Regeling
Beoordeling jaarrekeningen met bijhorende accountantsrapporten van GR-en	2e kwartaal met doorloop in 3 ^e kwartaal		Provincie
Wettelijk traject Gemeenschappelijke regelingen			
Ontvangst van de door de algemeen besturen vastgestelde begroting (verplicht op grond van WGR, GR)	1 augustus		Gedeputeerde Staten
Definitieve beoordeling van de door AB vastgestelde begrotingen	augustus		Provincie
GS verzamelnota met voorstel toezichtregimes + brieven GR-en	1e week sept	Ja	Gedeputeerde Staten
Hoorzitting met (een delegatie of vertegenwoordiging van) het AB of DB van gemeenschappelijke regeling op voornemen GS instellen preventief toezicht	Direct na GS besluit	Ja	Gedeputeerde Staten
Voorleggen aan GS van uitkomsten gesprekken GR-en en Finale besluitvorming toezichtsvorm GR-en door GS	4e week sept	Ja	Gedeputeerde Staten
Finale brieven over de toezichtsvorm aan AB's van de GR-en.	4e week sept	Afhandeling	Provincie
Publicatie Staatscourant preventieve GR-en	1 ^e week jan.	Afhandeling	Provincie

2. Wij bepalen de vorm van toezicht

We houden repressief of preventief toezicht

U ziet er op toe dat de (meerjaren)begroting structureel en reëel in evenwicht is. Naast uw beoordeling houden wij toezicht. Dit doen wij op basis van vertrouwen en zelfstandigheid van de gemeenschappelijke regelingen. Regulier houden wij repressief toezicht. Repressief toezicht betekent dat u uw begroting direct kunt uitvoeren. Onze goedkeuring is niet nodig. Wanneer uw begroting niet aan de wettelijke criteria voldoet, is er sprake van preventief toezicht. Preventief toezicht betekent dat wij de begroting en de daarop volgende wijzigingen eerst moeten goedkeuren voordat u deze kunt uitvoeren. Deze vorm van toezicht is een uitzondering.

Wanneer houden we repressief toezicht?

1. Als uw begroting structureel en reëel in evenwicht is.

Wat betekent structureel evenwicht?

De structurele baten dekken ieder jaar de structurele lasten.

Wat betekent reëel evenwicht?

De geraamde bedragen zijn geloofwaardig.

Oftewel: volledig, realistisch en haalbaar.

Dit evenwicht geldt voor uw raming inclusief nieuw beleid. Wij nemen dit mee in onze beoordeling. Is uw begroting niet in evenwicht? Dan dient u in de meerjarenraming aan te tonen dat de begroting uiterlijk in 2021 in evenwicht is.

Er kan geen sprake zijn van opschuivend perspectief.

Bij de beoordeling van het evenwicht, beoordelen wij of er sprake is van een opschuivend perspectief. Daarmee wordt bedoeld dat het niet is toegestaan om ieder jaar opnieuw een (meerjaren)begroting aan te bieden waarbij uitsluitend de laatste jaarschijf in evenwicht is. Is er in uw (meerjaren)begroting alleen evenwicht in de laatste jaarschijf (2021) van de meerjarenraming 2019-2021? Dan beoordelen wij of er sprake is van opschuivend sluitend meerjarenperspectief. Dit is het geval als ook bij de begroting 2017 alleen de laatste jaarschijf (2020) in evenwicht was. Als dat zo is, dan moeten bij de begroting 2018 minimaal de laatste 2 jaarschijven in evenwicht zijn (2020 en 2021).

2. Als u ons de jaarrekening en begroting op tijd stuurt.

Dit betekent:

- U stuurt ons de jaarrekening vóór 15 juli 2017.

- U stuurt ons de begroting vóór 1 augustus 2017.

Wanneer houden we preventief toezicht?

Preventief toezicht is aan de orde wanneer:

1. uw begroting niet structureel en reëel in evenwicht is. Daarnaast is het niet aannemelijk dat u dit evenwicht uiterlijk in de laatste jaarschijf (2021) van de meerjarenraming herstelt.
2. de begroting en/of jaarrekening te laat zijn ingezonden door uw dagelijks bestuur. Overschrijding van de inzendtermijnen leidt in beginsel tot preventief toezicht (ook voor een financieel gezonde gemeenschappelijke regeling). De reden hiervoor is dat de toezichthouder tijdig over informatie moet beschikken om zich een oordeel te kunnen vormen over de financiële positie. Dit oordeel is belangrijk voor ons besluit over de (in te stellen) toezichtvorm. Mocht u voorzien dat de wettelijke inzenddatum niet gehaald kan worden, dan dient u ons daarvan tijdig in kennis te stellen en om uitstel te vragen.

Deze uitgangspunten hanteren wij

Wij bepalen de vorm van toezicht onder andere op basis van:

- De Gemeentewet, zie <http://wetten.overheid.nl/BWBR0005416/2017-01-01>;
- De Wet Gemeenschappelijke Regelingen, zie <http://wetten.overheid.nl/BWBR0003740/2015-01-01>;
- De Algemene wet bestuursrecht, zie <http://wetten.overheid.nl/BWBR0005537/2017-01-01>;
- Het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV), zie <http://wetten.overheid.nl/BWBR0014606/2016-04-14>;
- De notities van de commissie BBV, zie <http://www.commissiebbv.nl/begroten/notities-commissie/>;
- Ons Gemeenschappelijk financieel toezichtkader (2014), zie <http://www.overijssel.nl/bestuur/overijssel/financieel-toezicht/gemeenschappelijk/>;
- Deze begrotingscirculaire, zie www.overijssel.nl/begrotingscirculaire.

3. Structureel en reëel evenwicht is belangrijk

Wat is structureel evenwicht?

Dekken de structurele baten de structurele lasten? Dan is er structureel evenwicht. Dit beoordelen wij per jaarschijf.

Uit de begroting moet duidelijk blijken welke geraamde baten en lasten structureel zijn en welke incidenteel zijn. Belangrijke onderdelen daarbij zijn:

- het overzicht van beoogde structurele toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves;
- het overzicht van de geraamde incidentele baten en lasten;
- het overzicht van baten en lasten waarin, conform art. 17 BBV, is opgenomen:
 - o per programma, of per programma-onderdeel, de raming van de baten en lasten en het saldo;
 - o het overzicht van de geraamde algemene dekkingsmiddelen, de geraamde kosten van de overhead, het geraamde bedrag van de heffing voor de vennootschapsbelasting en het geraamde bedrag voor onvoorzien;
 - o het geraamde totaal saldo van baten en lasten;
 - o de beoogde toevoegingen en onttrekkingen aan reserves (per programma);
 - o en het geraamde resultaat.

Het is belangrijk dat u deze overzichten daadwerkelijk gebruikt om het structureel begrotingssaldo te bepalen en te presenteren.

TIP Lees de notitie Incidentele en structurele baten en lasten

Wilt u meer weten over het verschil tussen incidentele en structurele baten en lasten? Lees dan de notitie Incidentele en structurele baten en lasten van de commissie BBV. Deze kunt u vinden via de link op de vorige bladzijde of wij kunnen u deze toesturen.

Wat is reëel evenwicht?

Dit betekent dat de geraamde bedragen volledig, realistisch en haalbaar zijn. Wanneer wij beoordelen dat dit niet het geval is, dan kunnen wij een negatieve bijstelling doorvoeren op het structureel begrotingssaldo. Dit kan betekenen dat wij vinden dat uw begroting niet structureel en reëel in evenwicht is. U komt dan in aanmerking voor preventief toezicht.

Uitgangspunten van ons toezicht

De toezichtscriteria staan in artikel 203 van de Gemeentewet. Deze hebben wij verder uitgewerkt in ons Gemeenschappelijk financieel toezichtkader, zie <http://www.overijssel.nl/bestuur/overijssel/financieel-toezicht/gemeenschappelijk/>.

4. Wij beoordelen of uw begroting structureel en reëel in evenwicht is

Bij de beoordeling of uw begroting structureel en reëel in evenwicht is betrekken we onder andere de volgende actuele onderwerpen.

U zorgt dat het vaststellingbesluit compleet is

Het vaststellingbesluit moet een compleet beeld geven van uw besluitvorming. Hierin moet ook staan:

- wat er is veranderd ten opzichte van de conceptbegroting. Dit dient u te laten weten in een aparte begrotingswijziging en
- welke investeringskredieten u beschikbaar stelt als u de begroting vaststelt?
- Als de meerjarenraming in evenwicht is en het begrotingsjaar een tekort heeft: hoe maakt u het begrotingsjaar sluitend?

U raamt de loon- en de prijsstijgingen realistisch

U houdt rekening met de loonstijgingen

U houdt rekening met de budgettaire effecten van de loonstijgingen volgens de meicirculaire (voor de algemene uitkering voor gemeenten, zie <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/financien-gemeenten-en-provincies/inhoud/gemeentefonds>). Dit kan op 2 manieren:

- U verwerkt het in de ramingen van de personele lasten of organisatiekosten.
- U neemt een aparte stelpost hiervoor op (voor zover de eigen eerder vastgestelde uitgangspunten afwijken van de uitgangspunten in de gehanteerde circulaire).

U houdt rekening met de prijsstijgingen

Raamt u de baten op basis van lopende prijzen? Dan houdt u aan de lastenkant van de meerjarenraming rekening met een mutatie van ten minste de actuele prijsontwikkeling van het Bruto Binnenlands Product. Deze is terug te vinden in de genoemde circulaire. Gebruikt u een ander percentage voor prijsstijgingen, zoals voor subsidies? Dan licht u dit toe in de programmabegroting.

Uw bezuinigingsmaatregelen en taakstellingen zijn haalbaar

Om uw financiële positie te bepalen, beoordelen wij of de bezuinigingsmaatregelen of taakstellingen in uw begroting haalbaar en hard zijn. Daarmee bedoelen we dat u aannemelijk maakt dat er voldoende zekerheid bestaat dat de maatregel tijdig en volledig gerealiseerd zal worden.

Hoe vult u de bezuinigingsmaatregelen in?

U bent het hoogste bestuursorgaan van de gemeenschappelijke regeling. Wij vinden het belangrijk dat u laat weten hoe u de maatregelen invult en uitvoert. Dit dient u transparant en reëel te onderbouwen. Dat betekent dat wij van u verwachten dat u de maatregelen concreet op programmaniveau invult. Het proces dat bij het concretiseren gevolgd gaat worden moet eveneens vastliggen. Heeft u eerdere bezuinigingsmaatregelen vastgesteld? Dan kijken wij hier ook naar.

U onderbouwt de bezuinigingsmaatregelen

Vinden wij de bezuinigingsmaatregelen die u voorstelt onvoldoende reëel onderbouwd? Dan corrigeren wij deze posten op uw begroting. Wanneer dit leidt tot een structureel begrotingstekort, kan dit preventief toezicht tot gevolg hebben.

TIP *Neem deze informatie op in een aparte paragraaf*

Neem een aparte paragraaf in uw begroting op: Taakstellingen en stelposten. Daarin krijgen wij in één oogopslag een duidelijk beeld van alle bezuinigingsmaatregelen, taakstellingen en stelposten. Ook zien wij welke taakstellingen nog open staan in de meerjarenraming. Dit geldt ook voor eventuele reserveringen voor toekomstige financiële onzekerheden. Dit geeft u, maar ook ons, beter inzicht in uw financiële positie.

U geeft inzicht in het onderhoud van kapitaalgoederen

U geeft ieder jaar grote bedragen uit aan het verkrijgen, vervaardigen en onderhouden van kapitaalgoederen. Denk onder andere aan gebouwen en materieel.

Uit de paragraaf 'onderhoud kapitaalgoederen' moet blijken dat de budgetten groot genoeg zijn om het beleid van uw gemeenschappelijke regeling te kunnen uitvoeren.

Wat geldt voor het kwaliteitsniveau van het onderhoud?

Wij kunnen bezuinigingen op het jaarlijks en groot onderhoud als reëel beoordelen. Dat doen wij alleen als u voldoet aan de volgende voorwaarden:

- Een lager kwaliteitsniveau van het onderhoud van de kapitaalgoederen leidt niet tot achterstallig onderhoud of onveilige situaties. Dit dient u aannemelijk te maken.
- U zorgt voor een actueel beheerplan op basis van het lagere kwaliteitsniveau.

De paragraaf onderhoud kapitaalgoederen geeft inzicht in:

- a. Is er een actueel beheerplan?
- b. Welk kwaliteitsniveau geldt voor deze kapitaalgoederen?
- c. Is hiervoor voldoende budget beschikbaar?
- d. Is er sprake van achterstallig onderhoud?

Hierna leest u een toelichting per punt.

a. Is er een actueel beheerplan?

Een beheerplan is actueel als deze niet ouder is dan 4 jaar. We volgen daarbij de aanbeveling van de commissie BBV. U geeft een globaal beeld van het beleid voor het onderhoud van kapitaalgoederen.

b. Wat is het kwaliteitsniveau?

U bepaalt het kwaliteitsniveau en stelt het budget beschikbaar om dit kwaliteitsniveau te handhaven. Maar dit kwaliteitsniveau moet wel voldoende zijn. Er mag geen kapitaalvernietiging plaatsvinden en er mogen geen onveilige situaties ontstaan.

c. Is hiervoor voldoende budget beschikbaar?

Het is belangrijk dat het budget in de begroting overeenkomt met het kwaliteitsniveau dat u heeft vastgesteld. Geef daarom in uw begroting aan (paragraaf onderhoud kapitaalgoederen) wat het benodigde budget is en wat het bedrag is dat u heeft opgenomen in uw begroting. Ontbreekt overeenstemming? Dan zien wij het geraamde budget als een niet-reële raming.

De lasten van regulier, klein onderhoud brengt u in het jaar van uitvoering ten laste van de exploitatie. Denk hierbij aan maatregelen die noodzakelijk zijn om het object blijvend en goed te laten functioneren. Of om ervoor te zorgen dat het object representatief blijft.

U kunt de lasten van groot onderhoud kapitaalgoederen op 2 manieren verwerken in de begroting of jaarrekening:

- U brengt de lasten in het jaar van uitvoering direct ten laste van de exploitatie, of
- De lasten komen ten laste van een vooraf gevormde voorziening (bedoeld artikel 44 lid 1c van het BBV). U verdeelt de lasten gelijkmatig over verschillende begrotingsjaren.

Het BBV kent niet de mogelijkheid om onderhoudslasten via een bestemmingsreserve te egaliseren. Sommige gemeenschappelijke regelingen hebben de voorzieningen voor groot onderhoud kapitaalgoederen vrij laten vallen. Dit is meestal het geval wanneer het door u vastgestelde beheerplan niet meer actueel is.

In de praktijk zien wij dat als (tijdelijke) oplossing een bestemmingsreserve groot onderhoud kapitaalgoederen wordt ingesteld om, gedurende de periode dat het beheerplan wordt geactualiseerd, de onderhoudslasten te egaliseren. In overleg met u kunnen we u een redelijke termijn geven om deze (tijdelijke) oplossing te 'repareren'.

d. Is er sprake van achterstallig onderhoud?

Uit de paragraaf (onderhoud kapitaalgoederen) blijkt of er sprake is van achterstallig onderhoud en wat de omvang daarvan is. Daarnaast geeft u aan welke maatregelen u neemt om deze achterstanden in te halen. De lasten van het wegwerken van achterstallig onderhoud brengt u in één keer ten laste van de exploitatie. Dit zijn incidentele (ofwel eenmalige) lasten.

5. Ontwikkelingen in het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV)

De adviescommissie vernieuwing Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) adviseerde het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties in juli 2015 om de regels aan te passen (commissie Depla). Het doel is een sterkere sturing door onder andere de gemeenteraden. Om dit te realiseren, zijn adviezen gegeven over de transparantie en vergelijkbaarheid van de begroting en jaarrekening.

De adviezen zijn door de commissie BBV uitgewerkt in aanvullende notities. Er zijn onder andere notities over rente en verbonden partijen. De notities bevatten belangrijke informatie voor u. Er worden bijvoorbeeld stellige uitspraken vermeld waar u bij het opstellen van uw begroting rekening mee dient te houden. In deze circulaire gaan we hier kort op in. Wilt u eveneens deze notities ontvangen? Deze kunt u terugvinden op de site van de commissie BBV (<http://www.commissiebbv.nl/thema/vernieuwing-bbv/>) of wij kunnen u deze op uw verzoek toesturen.

De volgende punten nemen wij mee als wij uw begroting beoordelen.

U past de financiële verordening aan

Door de verandering van het BBV is het noodzakelijk de financiële verordening aan te passen. Heeft u de aangepaste verordening vastgesteld? Wilt u deze naar ons zenden? Uw dagelijks bestuur dient deze binnen 2 weken nadat u de verordening heeft vastgesteld (volgens artikel 214 van de Gemeentewet) aan ons toe te zenden.

Wat zijn de belangrijkste veranderingen?

- De voorgeschreven taakvelden en beleidsindicatoren hebben gevolgen voor de bepalingen in de verordening over:
 - de inrichting van de begroting en jaarstukken;
 - de autorisatie van de baten en lasten door het algemeen bestuur.
- In de verordening moeten nu ook regels staan voor de toerekening van:
 - de overheadkosten;
 - de rente aan de kostprijzen van rechten en heffingen alsmede de kostprijzen van goederen, werken en diensten die u levert aan overheidsbedrijven en derden.
- U past de regels over de afschrijving aan. Dit vloeit voort uit de nieuwe plicht om investeringen met maatschappelijk nut altijd te activeren en af te schrijven naar gelang de gebruiksduur. Door een investering te activeren wordt deze als bezit opgenomen op de balans. Vervolgens komen de kosten van de waardevermindering via afschrijving in de begroting c.q. exploitatie.
- In de verordening legt u uit hoe u omgaat met de rente over uw eigen vermogen, zoals algemene reserves en bestemmingsreserves.
- U past de verordening aan over de wijze waarop uw dagelijks bestuur u informeert over de financiële conditie van de gemeenschappelijke regeling aan de hand van de verplichte (meerjarige) financiële kengetallen.

U neemt investeringen met maatschappelijk nut op de balans op

Investeringen met maatschappelijk nut dienen een maatschappelijk nut, maar genereren geen middelen en er is geen markt voor. Voorbeelden zijn wegen, bruggen en openbaar groen. Het activeren van investeringen met maatschappelijk nut heeft financiële effecten. Aan de ene kant leidt dit tot structurele kapitaallasten (rente en afschrijving) die u structureel moet dekken. Dit verhoogt ook de kosten op lange termijn door de toerekening van de rente. Dit is een extra kostenpost. Houdt hier rekening mee als u de (meerjaren)begroting en de beheerplannen opstelt.

Aan de andere kant kan het zijn dat in de startjaren ruimte binnen de begroting ontstaat door een gefaseerde invoering (alleen nieuwe investeringen worden geactiveerd). Vaak werden investeringen in maatschappelijk nut gedekt uit incidentele middelen (reserves). Door deze te activeren zijn structurele middelen nodig in plaats van de eventueel beschikbare incidentele (ofwel eenmalige) middelen.

U neemt financiële kengetallen op én licht deze toe

Vanaf de begroting 2016 en de jaarrekening 2015 bent u verplicht een basisset van 5 financiële kengetallen op te nemen in uw paragraaf *Weerstandsvermogen en risicobeheersing*. Deze kengetallen geven een beeld van uw financiële positie. Ook zijn gemeenschappelijke regelingen hierdoor beter met elkaar te vergelijken. De kengetallen neemt u op voor de jaren 2016 t/m 2021.

Het is aan u om beleid vast te stellen over de sturing op kengetallen

Eén afzonderlijk kengetal zegt niet alles. Het is belangrijk de kengetallen altijd in samenhang te bekijken. Alleen dan geven ze een goed beeld van uw financiële positie. Het is aan u om beleid vast te stellen over hoe u op kengetallen wenst te sturen. Helaas brengen nog niet alle gemeenschappelijke regelingen de kengetallen goed met elkaar in verband. Wij vragen uitdrukkelijk uw aandacht voor het opstellen van beleid over kengetallen. Een aantal gemeenschappelijke regelingen hanteert signaleringswaarden.

U houdt rekening met extra notities van de commissie BBV

De commissie BBV heeft enkele notities opgesteld, waarin staat hoe u de betreffende onderwerpen in de begroting verwerkt kunnen of moeten worden. Houdt u rekening met deze notities als u de begroting opstelt? U kunt de notities vinden op de website van de eerder genoemde commissie BBV. We bespreken hieronder de notities over rente, verbonden partijen en kapitaalgoederen. De notities zijn te vinden op <http://www.commissiebbv.nl/begroten/notities-commissie/>.

1. Notitie Rente

In de notitie Rente 2017 gaat de commissie BBV in op de verwerking van de rentelasten en -baten in de begroting en jaarstukken. Deze bepalingen en richtlijnen gaan in vanaf het begrotingsjaar 2018.

Wat is het doel van deze notitie?

- Bevorderen dat gemeenten en gemeenschappelijke regelingen rente op een eenduidige manier behandelen en verwerken (harmonisering).
- Stimuleren dat gemeenten en gemeenschappelijke regelingen alleen de (verwachte) werkelijke rentelasten opnemen in de begroting en de jaarstukken.
- De manier waarop de gemeenten en gemeenschappelijke regelingen met rente omgaan eenduidig inzichtelijk maken (transparantie).

TIP *Neem het renteschema uit de notitie Rente op in de paragraaf financiering*

Dit adviseren wij met het oog op:

- het hebben van inzicht in de rentelasten van externe financiering;
- een juiste berekening van het renteresultaat;
- de manier van rentetoerekening.

2. Notitie Verbonden partijen

In de notitie (van oktober 2016) zijn ook voor gemeenschappelijke regelingen stellige uitspraken opgenomen en wel over de toerekening/verantwoording van overhead en de bijdragen van gemeenten. Dit wordt met voorbeelden verduidelijkt.

Ook wordt aandacht geschonken aan de accountantscontrole op rechtmatigheid bij gemeenschappelijke regelingen. Houdt u daar rekening mee!

3. Notitie Kapitaalgoederen

De commissie BBV verwacht in de loop van 2017 een notitie te publiceren over het onderhoud kapitaalgoederen. Wij verwachten van u dat u daar rekening mee houdt.